

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

40. An supradictus Ordo in correctione semper cadat sub praecepto? Et an aliquando potest quis incipere correctionem fraternam, relicto primo gradu, à secundo, & aliquando rejectis duobus, à tertio, & ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76429](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76429)

qui tamen asserit contrariam sententiam non esse errorem, & temerariam in fide, ut voluit Lorca 2. 2. *disp. 4.*

4. Probatur nostra opinio ex illo principio: *Quae tibi fieri non vis, alteri ne feceris*. Item, *Omnia quaecumque volueris vobis fieri ab aliis, haec illis facite*. Item, *Diliges proximum sicut teipsum*. Id est, ea quae exoptas, tibi ex dictamine rectae rationis, haec eadem praesta fratri: & quae honeste, & ex recta ratione refugis, nec ulli facias: & ut tibi ita consultis, ut tua commoda quaeras sine incommodo, e duobus autem eligis quod minus te premit: ita te gere cum proximo tuo; sed nos optamus ex recta ratione, ut peccata nostra emendantur absque vlla fame iactura, & refugimus ex ratione aequa, ut nostra peccata absque necessitate vulgentur: nec volumus ut alij ea praedicent; sed ut secretò de illis moneamur: ergo tenemur occultum proximi peccatum ita emendare, ut nulla iactura honoris maculet proximum. Deinde, cum e duobus malis deterius sit peccatum, quam apud unum, duobus testes de honore aliquid amitteret: cum deterior sit publica criminis praedicatio quam occulta apud unum, aut duos, eligenda est occulta prius quam publica: cum verò salutis aeternae iactura deterior sit, quam publica infamia, iuris aequitas docet, eligendam infamiam, ne vivamus aeternum cruciandi.

* Igitur dico Primò, quòd ille in Evangelio de seipso non ita est praecipio determinatus, ut in omni euentu servandus sit, sed solum quando recta ratio dictaverit, quod servando singulos gradus procedendi est spes subveniendi miseriae proximi. Probatur conclusio. Quia omnia praecipia affirmativa habent sua tempora, pro quibus obligant, ac recta prudentia praecipit media convenientia ad finem, v. g. praecipium est: *si esurierit inimicus tuus, ciba illum*: at verò si inimicus esurit, & petit cibum, quando febrili laborat, non est tempus adimplendi praecipium. Similiter etiam si mea correctio seorsum facta rationabiliter creditur nocitura proximo, non est à me exercenda, si quidem non ad alium finem ordinatur, nisi ad bonum proximi. Ex hac conclusione & ratione sequitur, quòd aliquando potest quis incipere correctionem fraternam relicto primo gradu à secundo gradu; & aliquando relicto duobus à tertio gradu, & dicere Praelato tanquam patri, ut ipse solus, vel coram corripiente corrigat delinquentem. Ratio huius est. Quia aliquando prudentia dictabit, quòd mea singularis correctio erit otiosa, vel etiam nociva, sed simul dictabit, quòd secundus gradus potest esse utilis, & tunc tenebor incipere à secundo gradu, quasi iam primum transiissem, & expertus essem, nihil profuisse: & eadem est ratio incipiendi à tertio gradu, quando secundus iudicatur inutilis, aut nocivus. Similiter sequitur propter eandem rationem licitum esse post primum gradum non procedere ad secundum aut tertium, imò & praecipium esse, ne proclamamus; quoniam recta ratio prudentiae dictat propter experientiam, quòd si proximus non corrigetur, vel deterior fiet; & tunc omnino à correctione cessandum est, sicut dicit D. Thomas. Quia tota ratio fraternae correctionis est sine proximo, qui est bonum singulare fratris, & somenda est. Ceterum modò non confidamus, an peccatum fratris sit per se Republicae perniciosum, tunc enim alia via sequenda est, ut postea videbimus. Et denique omnes illi gradus merito relinquuntur, quando nullam spem esse fraternae correctionis prudenter iudicatur.

6. Dico secundò, quòd quando prudenter iudicatur, quòd si primus gradus poterit prodesse fratri, & incipitur correctio à secundo gradu, peccatum est mortale. Probatur conclusio. Quia ita corrigens infamat fratrem apud alterum absque necessitate. Haec conclusio intelligenda est, quantum est ex parte ipsius actus. Ceterum talis circumstantia esse potest in tertia persona, vel personis, quibus reuelatur, quòd ipse peccator parum, aut nihil detrimenti patitur: tunc enim erit peccatum veniale, vel nullum peccatum. Eadem conclusio cum eadem intelligentia statuenda est de illo, qui incipit à tertio gradu relicto prioribus, quando prioribus adhibitis poterat prolesse fratri cum minori dispendio.

Ad argumenta verò pro negativa sententia adducta respondet Caspensis in *Cursu Theolog. tract. 17. disp. 6. sect. 2. num. 17.* & Doctores citati.

RESOL. XL.

An supradictus ordo in correctione semper cadat sub praecipio?

Et an aliquando potest quis incipere correctionem fraternam: relicto primo gradu, à secundo, & aliquando relicto duobus à tertio, & dicere Praelato tanquam Patri? Ex part. 7. tract. 3. Ref. 39.

§. 1. **R**espondeo negativè, ut videbitur in multis Resolutionibus sequentibus; & ideo Villalobos in *Summa tom. 2. tract. 4. difficultat. 9. num. 3.* sic asserit. *Este orden es à debaxo de precepto, como dicen todos: mas no es, ni convenientemente añadido de Christo a la ley de naturaleza, sino, que ella misma le dicta como dice latamente Bañez, contra Arcualo. La razon es, porque segun la ley natural, estamos obligados à librar a nuestros proximos de la miseria del pecado, por el medio mas suave, y conveniente, y mas eficaz que sea posible, y tal es este: porque la blanda amonestacion es muy buen medio: y si esso no basta, aunque sea algo mas duro, es bueno corrigirle delante de dos testigos, porque se aueriguenca, y buelva en si: y si esso no bastare, si diga al superior como à Padre.*

Sup hoc supra in Ref. 38. §. vlt. & in Ref. 39. §. Igitur & infra in Ref. 44. §. 2. & in tom. 5. tit. 7. R. 60. §. vlt.

2. *Mas ha de se advertir, que este precepto no es de tal manera, que en todo caso se deua guardar este orden, sino quando lo dictare assi la razon, que guardandolo assi, ay esperança de la emienda, porque es precepto afirmativo, y ha de tener sus tiempos regulados por la razon. Por lo qual aunque muchas vezes la correccion comienza por el primer grado, alguna vez aura de comenzar del segundo, y alguna dexar el primero, y el segundo, y acudir al Prelado, como à Padre, para que el corriga, y alguna vez dexarlos todos: porque no ay esperança de emienda, sino tenor de lo contrario.* Ita ille & communiter Doctores.

3. Et ideo notavit Hurtadus *vol. 2. disp. 163. sect. 30. §. 230.* aliquando immediatam delationem ad Praelatum esse de praecipio, unde ponit aliqua axiomata, & dicit Primò. Quando ego despero emendationem delinquentis per monita secreta; eam autem spero per delationem occultam paternam, teneor crimen occultè, & paternè deferre Praelato. Haec conclusio tam certa est, quam est certum praecipium de correctione fraternali. Quod me obligat ad emendationem delinquentis cum minimo damno, si non possum absque vilo: est etiam S. Thomae, & omnium Doctorum asserentium post monita secreta adhibendos necessariò testes, si delinquentis non emendetur. Ratio est, quia conscientia fratris, & salus aeterna praefèrenda est ex igno illi bono: item tunc ego me possum gerere, ac si peccatè monuissem, & ille non resipuisset; sed tunc teneor adire, aut testes, aut Praelatum. Ergo.

Sup hoc & sequentibus in hac Ref. in Ref. praeterita §. Igitur ante medium, à vers. Ex hoc, & infra in Ref. 49 & in alio §. eius not.

4. Idem dico, quando ego legitime excusor ab immediata delatione, ut si peccans arrepturus sit occasione me grauitur vexandi, aut si non possum sine graui, & proportionato damno proprio, vel alieno, tunc teneor adire Prælatum: quia teneor mede i fratri cum minimo damno ipsius, & meo. Idem est de quouis alio amico, aut priuato, quem teneor adire, si aliter non emendabitur, & hac ratione emendabitur.

5. Secundò, si ego non possum formare assensum probabilem, peccatorem emendandum monito secreto: at illum assensum efformo, eum emendandum per Prælatum, tunc teneor adire Prælatum. Hæc conclusio est ferè tam certa, quàm prima: quia si emendatio est tam difficilis, ut nullam generet spem: est ergo ferè desperata: ubi enim emendatio speratur prudenter per alium, per me autem non speratur; at certè non speratur: ergo in tali euentu non est deserendus proximus in peccato.

6. Tertid; si ego spem habeo dubiam de emendando peccante in damnum aliorum, & de illo vitando: at habeo spem multo maiorem eum emendatum iri per Prælatum, & vitanda aliorum damna, teneor Prælatum adire secreto, & paternè, si illa delatio speratur satis profutura. Moueor: quia S. Thomas in criminibus occultis vergentibus in aliorum damna asserit vitandum immediatà delatione, nisi firmiter speret se posse alia via per se continud illis occurrere: 2. 2. q. 33. art. 7. alij autem authores nisi ob spem certam existimant vitandum ea delatione. Probatu apertè: bonum commune tenemur præferre priuato, nec illud exponere graui incommodo ob incommodum priuatum. Nec enim licet periculo probabili exponere Republicam ob exigua aliqua damna priuata. In priuatis autem damnum priuatum est exiguum, incommodum autem publicum maximum, periculum probabile: ergo non licet tunc omittere delationem occultam paternam. Quod confirmo à medicina: Si Medicus format hoc iudicium probabile: Ager curabitur, si hæc leuis sectio fiat, sine illa verò dubius sum, aut parum spero illum euasurum; In hoc euentu tenetur Medicus leuem sectionem præcipere, aut consulere, ne totum hominem exponat neci: ergo.

7. Notandum est tamen hic quòd si ego spero delinquentem emendandum per me licet non tam bonè, quàm per Prælatum, sed tamen absolute emendabitur, non teneor adire Prælatum.

8. Igitur ex dictis in hac & superiori Resol. dicendum est siue peccatum fratris sit tertio noxium, siue non sit, siue continuandum aut iterandum, siue non; modò constat quòd se non emendauerit per penitentiam, debere à te corrigi secundum ordinem hunc Euangelicum, cù tibi soli notum fuerit. Neque hoc est diffamare fratrem, sed cum aliquo detrimento in minori bono famæ maius erit bonum in conscientia curare: quomodo Medicus pro conseruatione totius corporis abscondit membrum minus necessarium. Imo vix vllum erit istud detrimentum, quia apud prudentes, quales adhibendi erunt, ferè tantumdem recuperabit frater penitendo, quantum amisit peccando.

RESOL. XLI.

An ordo circa adhibitionem testium sit seruandus quoad peccatum vni tantum notum? Ex part. 7. tractat. 3. Resol. 37.

§. 1. **A**ffirmatiuè respondet Turianus in 2. q. 2. tom. 1. disp. 89. dub. 4. sed nouissimè cum Caetano, Durando, & aliis negat Franciscus del Castillo in 3. sent. tom. 2. disp. 6. de Correctione, quæ n. 9. quia peccatum quod est materia præcepti correctionis fraternæ debet esse publicum, vel simpliciter, vel secundum quid. Sed quod vni tantum notum est, non est adhuc secundum quid publicum. Ergo confirmatur Primò, quia ego solus vidi feminam virginem deflorari, teneor tacere, imò si narrauero restituerè famam, & querere modum, qualiter eam absque infamia mea, vel sua restituerem, hoc non est verum, si ad corrigendum fraternæ feminam peccantem tenerer post admonitionem secretam inducere testes, quia tunc diffamaretur apud illos. Ergo. Confirmatur secundò, quia Christus in prædicto ordine loquitur non de correctione secreta quæ per hoc differt ab illa, quod respiciat peccatum aliquo modo publica, & quæ deferri possint ad Ecclesiam, & ab ea puniri. Ergo circa peccatum vni tantum notum, non est præceptum de adhibitione testium.

RESOL. XLII.

An quando delictum est occultum teneatur ad correctionem fraternam quis adhibere testes, etiam si illud peccatum antea non cognouerit? Ex p. 7. tr. 13. & Milic. 1. Ref. 41.

§. 1. **C**ausa practica est, & negatiuè sententiam tenet Durandus in 4. disp. 9. quæ 4. Vnde in fauorem huius sententiæ non grauat hoc apponere verba Ioannis Henriquez in compend. moral. cap. 28. num. 2. vbi sic ait. Quando el delito es tan oculto, que no lo sabe mas que un hombre solo, dene hazer la primera correccion à solas entendiendo y al culpado, y no dene passar mas adelante, ni hazer segundo aniso delante de testigos, aunque no se ayá emendado, sino dexarle que se este en su pecado. Porque la segunda correccion que se aia de hazer delante de los testigos se entiende, que han de ser de los hombres, que ya saben el delito por otro camino, para que el culpado no pueda negar su culpa: y assi si llamassen testigos, que no saben el delito por otro camino, el culpado puede negar su culpa: y assi los testigos no tienen mayor obligacion de creer al que corrige, afirmando que se cometio tal pecado, que al otro que lo cometio en secreto, dixiendo que no le cometio. Y si se dixesse que los testigos estan obligados à creer al hombre que corrige, que al corrigido, seguiria se de aqui que qualquier hombre de saluado, que quisiera hazer mal à otro, podria llamar testigos, y delante dellos corrigir falsamente, diciendo que no via mal, y que ya en particular, y à solas le aia corrigido secretamente, siendo todo falso, y deste modo podria hazer, que castigassen qualquier persona, que viniesse bien. Y si se concediesse que los testigos no estan obligados à creer a quien los llama, sino al hombre que niega, podrà el que niega, aunque sea culpado, querelarse de que el hombre que lo corrige, le difama, y le quita la honra delante de testigos. Y no pudiendo probarse el contrario por ser el delito oculto, podria hazer que castiguen al que corrige con la pena del talion. Esta doctrina es de todos los Casos, y la trae Pedro de Nauar. tom. 1. lib. 2. c. 4. dub. 13. aunque los Theologos tienen el contrario. Ita Henricus ubi supra.

2. Sed nouissimè contrariam sententiam docet Jacobus Granado in 2. 2. contr. 3. de charit. tract. 2. disp. 7. num. 6. vbi sic ait. Respondent aliqui delictum adhibendos esse testes, qui illud peccatum antea cogno-